

ЗА ПРЕВОДА НА НЯКОЛКО НАЗВАНИЯ НА БЪЛГАРСКИ ДЪРЖАВНИ СТРУКТУРИ НА РУСКИ ЕЗИК

Владимир Хънтов,

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“

Abstract

This article deals with problems regarding the translation of Bulgarian government institutions' names to Russian. The difficulties related to the insufficient concretisation of the names in the source language (Bulgarian) are emphasised. In some cases, in the search for matches, enactment texts (regulations) describing the sphere of activity of the corresponding Bulgarian government institutions are used. Additionally, the article states that in certain cases it is possible and expedient to include and use semantic elements of the translated Russian phrases in the source Bulgarian terminological denominations.

Според българския *бълг. Административен регистър* (iisda.government.bg), в България има 149 държавни структури (агенции, комисии, съвети, служби и пр.), които влизат в състава на изпълнителната власт, но не са нито министерства, нито териториални под-

---

Годишник на департамент „Романистика и Германистика“, т. 4 (2018), стр. 188-196

Владимир Хънтов

разделения на централната власт¹. При превода на някои от техните названия на руски език възникват трудности от различен характер, анализирани по-нататък в настоящата работа.

I. В България съставното терминологично наименование *бълг. Национална агенция за оценяване и акредитация* е популярно сред сравнително тесен кръг специалисти. То може лесно да бъде преведено на руски език, тъй като всяка от съставлящите го лексеми има свое точно руско съответствие.

Заедно с това обаче българското название има крайно ниска степен на информативност. В него отсъстват каквито и да било семантични маркери, които ясно и недвусмислено да показват какво или кого оценява и акредитира дадената държавна институция. Такава информация присъства само в нормативните актове, например в текста на правилника за дейността на ведомството:

Глава първа

Общи положения

...

Чл. 2.

Агенцията е специализиран държавен орган към Министерския съвет за оценяване, акредитация и контрол на качеството на дейностите на висшите училища... (Правилник за дейността на Националната агенция за оценяване и акредитация).

Като имаме предвид този текст, ние считаме, че за повишаване степента на информативност в преводното руско название задължително трябва да се включи и допълнителен семантичен елемент – руско съответствие на българския съставен термин *бълг. висши училища*. В съвременния руски език съществуват две такива съответствия:

1) терминологичното словосъчетание *рус. высшее учебное заведение*;

2) производната от него инициална абrevиатура, която има две правописни форми: *рус. вуз* и *рус. ВУЗ*.

¹ Такива подразделения са например областните администрации, областните дирекции (ОД) и районните управления (РУ) на МВР, териториалните дирекции (ТД) на НАП и пр.

ЗА ПРЕВОДА НА
НЯКОЛКО НАЗВАНИЯ
НА БЪЛГАРСКИ
ДЪРЖАВНИ СТРУКТУРИ
НА РУСКИ ЕЗИК

Според нас при превода трябва да се използва първата от тях, тъй като тя има характеристиките на необходимото в конкретния случай нарицателно съществително име.

Ние считаме, че проведенният анализ ни дава достатъчно основание да предложим следните две съответствия при превод на българското наименование *бълг. Национална агенция за оценяване и акредитация* на руски език:

1) *рус. Национальное агентство по оценке и акредитации высших учебных заведений;*

2) *рус. Национальное агентство по оценке и акредитации вузов.*

По наше мнение, напълно целесъобразно е допълнителният семантичен елемент *бълг. висши училища* да бъде включен и в българското название, което безспорно ще стане значително по-дълго: *бълг. Национална агенция за оценяване и акредитация на висшите училища*. Този недостатък обаче ще бъде компенсиран от факта, че сферата на дейност на тази държавна структура ще бъде определена пределно точно и еднозначно.

II. В българското *бълг. Министерство на икономиката* като обособено структурно звено е включена *бълг. Изпълнителна агенция „Българска служба за акредитация“*. На пръв поглед наименованието на тази агенция лесно би могло да бъде преведено на руски език поради наличието на точни руски съответствия за всички съставлящи го лексеми.

И тук обаче отново наблюдаваме крайно ниска степен на информативност, отчайваща неконкретност и неяснота в семантичен план. Дори названието на министерството-„патрон“ не може по никакъв начин да помогне за уточняване съдържанието на даденото терминологично словосъчетание: служба с такова наименование би могла да се занимава с акредитиране на когото и на каквото и да е. Според нас и в този случай трябва да се има предвид преди всичко текстът на

Владимир Хънтов

съответния регулативен за дейността на ведомството нормативен акт:

Чл. 1.

...

(3) Изпълнителна агенция “Българска служба за акредитация” осъществява следните основни дейности и услуги:

1. акредитация на:

а) *лаборатории* за изпитване, включително медицински лаборатории;

б) *лаборатории* за калибриране;

в) *органи за контрол*;

г) *органи по сертификация на продукти...*;

д) *верификационни органи*;

е) *органи по сертификация* на системи за управление – ISO 9001...;

ж) *органи по сертификация* на персонал;

з) *проверяващи* по околна среда... (Устройствен правилник на изпълнителна агенция “Българска служба за акредитация”).

На базата на описаните в устройствения правилник функции ние считаме, че възможно най-адекватно съответствие при превода ще бъде руската конструкция *рус. Исполнительное агентство „Българска служба по акредитации лабораторий и иных контрольных органов“*. По наше мнение добавеният в преводното руско название семантичен елемент би могъл да бъде включен и в оригиналното българско наименование *бълг. Изпълнителна агенция “Българска служба за акредитация на лаборатории и други контролни органи”*. Целесъобразността на подобно включване се аргументира с това, че и тук по-голямата формална сложност ще бъде напълно компенсирана от семантичната яснота и недвусмисленост на съставния термин.

ЗА ПРЕВОДА НА
НЯКОЛКО НАЗВАНИЯ
НА БЪЛГАРСКИ
ДЪРЖАВНИ СТРУКТУРИ
НА РУСКИ ЕЗИК

III. Според нас при превод на названията *бълг. Агенция за хората с увреждания* и *бълг. Национален съвет за интеграция на хората с увреждания* е необходимо преди всичко да се сравнят термините, употребявани в законодателството на двете държави. В България има *бълг. Закон за интеграция на хората с увреждания* (в сила от 01.01.2005 г.), а в Русия – *рус. Федеральный закон от 24 ноября 1995 года № 181-ФЗ “О социальной защите инвалидов в Российской Федерации”*. Очевидно в приведените микротекстове на българското терминологично словосъчетание *бълг. хора с увреждания* съответства руският еднословен юридически термин *рус. инвалид*.

Като се използва това съответствие, могат да бъдат създадени руските преводни конструкции: *рус. Агентство по делам инвалидов* и *рус. Национальный совет по интеграции инвалидов*.

IV. Преводът на българското терминологично словосъчетание *бълг. Държавна комисия по стоковите борси и тържищата* е свързан преди всичко с намирането на достатъчно съвременен синоним към последната дума в него. По наше мнение такъв синоним на остарялата дума *бълг. тържище* е стилистично неутралната лексема *бълг. пазар*. По такъв начин съответствие при превода тук ще бъде руската конструкция *рус. Государственная комиссия по товарным биржам и рынкам*.

V. Българското наименование *бълг. Агенция “Пътна инфраструктура”* има един основен семантичен недостатък: поради липса на конкретизация то може да бъде отнесено практически към всички видове пътища (включително речни, морски или въздушни). Тъй като обект на дейността на тази държавна организация са *бълг. автомобилни пътища (рус. автомобильные дороги)* и *бълг. шосета (рус. шоссе)*, в настоящата работа ние предлагаме два варианта за превод на руски език:

рус. Агентство по инфраструктуре автомобильных дорог;

рус. Агентство по шоссейной инфраструктуре.

Владимир Хънтов

VI. Прекалено дългото название *бълг. Комисия за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия* е съставено от цели 14 пълнозначни думи, но въпреки това не е съвсем разбираемо за чужденци. Според нас при превода му трябва да бъде отразено едно ключово обстоятелство: през 1990 г. първата от споменатите организации (*бълг. Държавна сигурност*) е разформирана, а втората (*бълг. Българска народна армия*) – преименувана. Ние считаме, че за тази цел при превода задължително трябва да се използва като хронологичен маркер руското прилагателно *рус. бывший*. Освен това би трябвало да се добави думата *рус. органы*, която редовно се употребява във всички функционални стилове на руския език за обозначаване на специалните (тайните) служби:

‘**Орган**. ... 4. мн. Учреждения министерства внутренних дел, государственной безопасности. *Работать в органах*. (Русский семантический словарь, т. 2).

Като имаме предвид изложените дотук аргументи, преводната руска конструкция ще придобие следния вид: *рус. Комиссия по раскрытию документов и по объявлению принадлежности граждан Болгарии к органам бывшей Государственной безопасности и к разведывательным службам* (вариант – *разведслужбам*) *бывшей* *Болгарской народной армии*.

Тук е мястото да споменем един крайно любопитен семантичен аспект. Фактически в България до 1990 г. е съществувала организация с официалното наименование *бълг. Комитет за държавна сигурност (КДС)*, създадена през 1963 г. То е напълно идентично с официалното название и инициалната абревиатура на руски език на световноизвестната аналогична съветска структура *рус. Комитет государственной безопасности (КГБ)*, създадена през 1954 г.

VII. Най-сложно за превод е названието *бълг. Агенция по вписванията*, въпреки че то е най-късо от представените и анализирани дотук названия.

ЗА ПРЕВОДА НА
НЯКОЛКО НАЗВАНИЯ
НА БЪЛГАРСКИ
ДЪРЖАВНИ СТРУКТУРИ
НА РУСКИ ЕЗИК

Тази агенция, която има най-неконкретизирано наименование, е част от структурата на *бълг. Министерството на правосъдието*. Тя отговаря за създаването, попълването, поддръжката и управлението на огромни по обем бази данни в четири изключително важни за България национални регистъра: *бълг. Имотен регистър*; *бълг. Регистър Булстат* (осъществява единна идентификация на всички юридически лица в страната); *бълг. Търговски регистър*; *бълг. Регистър на имуществените отношения на съпрузите*.

Според нас, като се имат предвид главните аспекти от много обширната сфера на дейност на този държавен орган, може да бъде съставено следното руско преводно съответствие: *рус. Агентство по регистрации имущественных и торговых обстоятельств и отношений*. Например имуществено обстоятелство е собствеността върху някакъв парцел, а имуществено отношение – наличието на дялова собственост върху този парцел (включително съпругеска).

Владимир Хънтов

БИБЛИОГРАФИЯ

Закон за интеграция на хората с увреждания. В сила от 01.01.2005 г. Обн. ДВ, бр. 81 от 17 септември 2004 г., изм. ДВ, бр. 28 от 1 април 2005 г., изм. ДВ, бр. 88 от 4 ноември 2005 г., изм. ДВ, бр. 94 от 25 ноември 2005 г., изм. ДВ, бр. 103 от 23 декември 2005 г., изм. ДВ, бр. 105 от 29 декември 2005 г., изм. ДВ, бр. 18 от 28 февруари 2006 г., изм. ДВ, бр. 30 от 11 април 2006 г., изм. ДВ, бр. 33 от 21 април 2006 г., изм. ДВ, бр. 37 от 5 май 2006 г., изм. ДВ, бр. 63 от 4 август 2006 г., изм. ДВ, бр. 95 от 24 ноември 2006 г., изм. ДВ, бр. 97 от 1 декември 2006 г., изм. ДВ, бр. 108 от 29 декември 2006 г., изм. ДВ, бр. 31 от 13 април 2007 г., изм. ДВ, бр. 46 от 12 юни 2007 г., изм. ДВ, бр. 108 от 19 декември 2007 г., изм. ДВ, бр. 41 от 2 юни 2009 г., изм. ДВ, бр. 74 от 15 септември 2009 г., изм. ДВ, бр. 24 от 26 март 2010 г., изм. ДВ, бр. 62 от 10 август 2010 г., изм. ДВ, бр. 98 от 14 декември 2010 г., изм. ДВ, бр. 15 от 15 февруари 2013 г., изм. ДВ, бр. 66 от 26 юли 2013 г., изм. ДВ, бр. 68 от 2 август 2013 г., изм. ДВ, бр. 27 от 25 март 2014 г., изм. ДВ, бр. 40 от 13 май 2014 г., изм. ДВ, бр. 98 от 28 ноември 2014 г., изм. ДВ, бр. 14 от 20 февруари 2015 г., изм. ДВ, бр. 79 от 13 октомври 2015 г., изм. ДВ, бр. 13 от 16 февруари 2016 г., изм. и доп. ДВ, бр. 98 от 9 декември 2016 г., изм. ДВ, бр. 85 от 24 октомври 2017 г., изм. и доп. ДВ, бр. 91 от 14 ноември 2017 г.

Правилник за дейността на Националната агенция за оценяване и акредитация. Приет с ПМС № 25 от 18.02.2005 г. В сила от 01.03.2005 г. Обн. ДВ, бр. 19 от 1 март 2005 г., изм. ДВ, бр. 83 от 18 октомври 2005 г., изм. ДВ, бр. 96 от 30 ноември 2005 г., изм. ДВ, бр. 61 от 8 юли 2008 г., изм. ДВ, бр. 12 от 12 февруари 2010 г., изм. ДВ, бр. 58 от 30 юли 2010 г., изм. ДВ, бр. 22 от 16 март 2012 г., изм. и доп. ДВ, бр. 103 от 28 декември 2012 г., изм. ДВ, бр. 62 от 12 юли 2013 г.

Русский семантический словарь. Под общей ред. Н. Ю. Шведовой. Тт. 1-6. М., 1998.

ЗА ПРЕВОДА НА
НЯКОЛКО НАЗВАНИЯ
НА БЪЛГАРСКИ
ДЪРЖАВНИ СТРУКТУРИ
НА РУСКИ ЕЗИК

Устройствен правилник на изпълнителна агенция „Българска служба за акредитация“. Приет с ПМС № 187 от 04.07.2011 г. В сила от 01.08.2011 г. Обн. ДВ, бр. 53 от 12 юли 2011 г., изм. ДВ, бр. 22 от 16 март 2012 г., изм. ДВ, бр. 94 от 30 ноември 2012 г., изм. ДВ, бр. 14 от 18 февруари 2014 г., изм. ДВ, бр. 32 от 5 май 2015 г., изм. ДВ, бр. 82 от 23 октомври 2015 г.

Федеральный закон от 24 ноября 1995 года № 181-ФЗ “О социальной защите инвалидов в Российской Федерации”. Принят Государственной Думой 20 июля 1995 года, одобрен Советом Федерации 15 ноября 1995 года (в ред. Федеральных законов от 24.07.1998 № 125-ФЗ, от 04.01.1999 № 5-ФЗ, от 17.07.1999 № 172-ФЗ, от 27.05.2000 № 78-ФЗ, от 09.06.2001 № 74-ФЗ, от 08.08.2001 № 123-ФЗ, от 29.12.2001 № 188-ФЗ, от 30.12.2001 № 196-ФЗ, от 29.05.2002 № 57-ФЗ, от 10.01.2003 № 15-ФЗ, от 23.10.2003 № 132-ФЗ, от 22.08.2004 № 122-ФЗ (ред. 29.12.2004), от 29.12.2004 № 199-ФЗ, от 31.12.2005 № 199-ФЗ, от 18.10.2007 № 230-ФЗ, от 01.12.2007 № 309-ФЗ, от 01.03.2008 № 18-ФЗ, от 14.07.2008 № 110-ФЗ, от 23.07.2008 № 160-ФЗ, от 22.12.2008 № 269-ФЗ, от 28.04.2009 № 72-ФЗ, от 24.07.2009 № 213-ФЗ, от 09.12.2010 № 351-ФЗ, от 01.07.2011 № 169-ФЗ, от 19.07.2011 № 248-ФЗ, от 06.11.2011 № 299-ФЗ, от 16.11.2011 № 318-ФЗ, от 30.11.2011 № 355-ФЗ, от 10.07.2012 № 110-ФЗ, от 20.07.2012 № 124-ФЗ, от 30.12.2012 № 296-ФЗ, от 23.02.2013 № 11-ФЗ, от 07.05.2013 № 104-ФЗ, от 02.07.2013 № 168-ФЗ, от 02.07.2013 № 183-ФЗ, от 02.07.2013 № 185-ФЗ, от 25.11.2013 № 312-ФЗ, от 28.12.2013 № 421-ФЗ, от 28.06.2014 № 200-ФЗ, от 21.07.2014 № 267-ФЗ, от 01.12.2014 № 419-ФЗ, от 29.06.2015 № 176-ФЗ, от 28.11.2015 № 358-ФЗ, от 29.12.2015 № 399-ФЗ, от 19.12.2016 № 461-ФЗ, от 07.03.2017 № 30-ФЗ, от 01.06.2017 № 104-ФЗ, от 07.06.2017 № 116-ФЗ, от 30.10.2017 № 307-ФЗ, с изм., внесенными Федеральным законом от 06.04.2015 № 68-ФЗ (ред. 19.12.2016).